

Коломоєць Яна Вадимівна

студентка 2 курсу магістратури Харківського
національного університету внутрішніх справ

ПРАВО ВЛАСНИКА НА КОРИСТУВАННЯ ВОДАМИ У МЕЖАХ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ

Інститут права власності особи передбачається багатьма нормативними актами та захищається на міжнародному рівні. Наприклад, Перший протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [1] обстоює інтереси власності фізичних або юридичних осіб. Основу формування і розвитку земельних правовідносин становить власність на землю, а також право користування водними об'єктами та іншими природними ресурсами, що знаходяться на ній. Проблема співвідношення права власності на земельну ділянку та межі використання належних їй природних ресурсів залишається актуальною у всі часи.

Згідно із земельним законодавством право власності на земельну ділянку поширюється в її межах на поверхневий (грунтовий) шар, а також на водні об'єкти,

які на ній знаходяться, якщо інше не встановлено законом та не порушує прав інших осіб [2, с. 58]. Це право також закріплено, наприклад у ст. 18 Закону України «Про фермерське господарство» [3], за фермерським господарством щодо природних ресурсів, які знаходяться в межах земельної ділянки. Таким чином законодавець пов'язує виникнення і припинення права користування водним об'єктом із виникненням або припиненням права власності на земельну ділянку, на якій він знаходиться.

Виникає закономірне питання, чи збігається титул права власності на земельну ділянку із можливістю мати водний об'єкт на такому праві? Хоча законодавець і оперує поняттям водного об'єкта як природного або створеного штучно елементу довкілля, в якому зосереджуються води (море, лиман, річка, струмок, озеро, водосховище, ставок, канал, а також водоносний горизонт), але як правова категорія він має поділятися на юридичні складові. Тобто маємо окремо розглядати землі водного фонду [2, с. 233] і безпосередньо води, до яких слід відносити лише ті води, які знаходяться у безпосередній взаємодії із навколишнім природним середовищем незалежно від походження водного об'єкта (штучного або природного) та враховані у державному водному кадастрі [4, с. 18–19].

Слід мати на увазі, що у разі вилучення частини вод із навколишнього природного середовища, наприклад шляхом забору для питного водопостачання, відразу припиняються і водні (екологічні) правовідносини, трансформуючись у господарсько- чи цивільно-правові. Це загальне правило, яке дозволяє відносити ресурс до екологічного об'єкта чи товарно-матеріальних цінностей. Таким чином, основною ознакою водного об'єкта є його нерозривний зв'язок із навколишнім природним середовищем. При цьому не має значення природне або штучне його походження. Якщо вказаного зв'язку немає, то немає і власне водного об'єкта, передбаченого ВК України [5, с. 23]. Відповідно вилучені води, що стали товарно-матеріальною цінністю, тобто водою, можуть перебувати на праві власності, а ті,

що залишаються у нерозривному зв'язку із навколишнім природним середовищем, є виключно власністю Українського народу і надаються тільки у користування.

Лише землі водного фонду можуть належати на праві приватної власності, якщо вони відповідають таким ознакам: знаходяться під замкненою водоймою, яка має природне походження та загальну площу до 3 га. Окрім цього, доктринально виділяється ще четверта ознака, а саме – входження до складу земель сільськогосподарського призначення [4, с. 38].

Серед зазначених ознак вказується і природне походження водойми. Але як визначити можливість знаходження земель водного фонду на праві приватної власності тієї чи іншої особи, якщо походження водного об'єкта – природне або штучне – державним органам невідоме? Тобто немає ясності, чи є це штучним водним об'єктом. Відповідно і землі водного фонду не можуть перебувати на праві приватної власності.

Таким чином, підсумовуючи викладене, можемо зробити висновок, що діюче водне законодавство до теперішнього часу не приведене у відповідність до новітнього законодавства України, яке встановлює й інші (крім державної) форми власності на землі та інші природні ресурси.

Використані джерела:

1. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 20.03.1952 р. ETS № 009. Офіційний вісник України. 2006. № 32 (23.08.2006). Ст. 2372.
2. Шуміло О. М. Земельне право України (у схемах): навч. посіб.; МВС України; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2017. 288 с.
3. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. за № 973-IV. Офіційний вісник України. 2003. № 29 (01.08.2003). Ст. 143.
4. Процевський В. О., Шуміло О. М. Водне право України: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 176 с.

5. Шумило А. М. Проблемы ответственности за нарушение водного законодательства: дис. ... канд. юрид. наук. Харьков, 1993. 171 с.